

COP29: борба за пари за климата

Автор(и): Николай Петков, Климатека

Дата: 18.11.2024 Брой: 11/2024

В Баку, Азербайджан се провежда най-голямата годишна конференция за климатичните промени – COP29. Централна тема е актуализацията на финансирането на мерки за смекчаване и адаптация към климатичните промени за развиващите се държави – цел заложена в Парижкото споразумение. През първите 3 дена на COP29 се проведе среща на върха на световните лидери на която се постигна съгласие за правилата за въглеродните кредити. Фактът, че форумът отново е под домакинството на петролна държава с авторитарно управление, остава проблемен. За втора поредна година България има собствен павилион и участва с официална делегация от 72-ма души, водена от президента Румен Радев

Между 11 и 22 ноември в Баку се провежда COP29, в който участват над 66 000 делегати от 200 държави. Хиляди представители на компании за изкопаеми горива отново са там, което продължава тревожната тенденция от последните няколко COP-а и допълнително подкопава преговорите. През първите 3 дена се проведе среща на представителите на страните на най-високо ниво, която имаше за цел да постави основите на решенията от форума. До този момент липсва постигнато съгласие по повечето ключови въпроси от дневния ред от конференцията, но е вероятно до края ѝ да се стигне отново до подписан документ с ключови призови.

Азербайджан – отново петролна държава е домакин

За втора поредна година домакин на COP е петролна държава. Азербайджан се очаква значително да увеличи добива на изкопаеми горива през следващото десетилетие и има съгласие износът на газ до ЕС да нарасне със 17% до 2026 г.

За първи път тази година президентството на конференцията е споделено между 3 държави – миналогодишния домакин (Дубай), настоящия (Азербайджан) и следващия (Бразилия). Тревожен сигнал е и, че две от тях са петролни държави. Подобни ходове често са причина тези климатични конференции да не постигат достатъчно добри резултати и да се използват за изчистване на имиджа на държавите и компаниите. Самият президент на Азербайджан описа изкопаемите горива като “дар от бога”, а главният директор на азерското представителство на COP29 беше записан как уговаря инвестиции за изкопаеми горива с потенциални инвеститори.

Преговорите тази година, за допълнително засенчени от спечелването на изборите в САЩ от Доналд Тръмп, известен с отричането на климатичните промени.

По време на кампанията си той отново ги описа като “голяма измама”. САЩ генерира най-много емисии от изкопаеми горива след Китай. По време на предишния му мандат той се оттегли от Парижкото споразумение, а след това Джо Байдън отмени това действие през 2021 г. Въпреки че Тръмп няма да встъпи във власт преди януари 2025 г., сегашната американска администрация не може да поеме ангажименти. Като цяло се очаква САЩ отново да се оттеглят от споразумението и да направят обратен завои към отмяна на политиките за защита на околната среда в полза на добив на изкопаеми горива. Очакваните политики на новата администрация могат да добавят 4 милиарда тона парникови газове в атмосферата, според анализ на Carbon Brief.

Най-богатите отделят повече въглерод за час и половина, отколкото средният човек за цял живот, каза в изявление генералният секретар на ООН – Антониу Гутериш, цитирайки нов доклад на Oxfam. Той също така заяви, че удвояването на употребата на изкопаемите горива е абсурдно и че революцията на чистата енергия е тук, и нито една група, нито един бизнес, нито едно правителство не може да я спре. “Но (делегатите на страните) трябва да гарантират, че тя е справедлива и достатъчно бърза, за да се ограничи повишаването на глобалната температура до 1,5 °C”, добави още той.

Срещата на върха приключи без категорични резултати

Антониу Гутериш откри конференцията с емоционално изявление.

„Звукът, който чувате, е тиктакането на часовника. Намираме се в последния момент на обратното броене, за да ограничим повишаването на глобалната температура до 1,5 градуса по Целзий. И времето не е на наша страна.“

„Що се отнася до финансирането на борбата с изменението на климата, светът трябва да плати или човечеството ще плати цената“, подчерта ръководителят на ООН, като каза на световните лидери, че „вие и вашите правителства трябва да се ръководите от една ясна истина: финансирането на борбата с изменението на климата не е благотворителност, а инвестиция; действията в областта на климата не са доброволни, а задължителни“.

Финансирането на мерки за адаптация и смекчаване за развиващите се страни е централна тема

Постигането на съгласие за договаряне на т.нар “Нова колективна количествена цел” (англ. new collective quantified goal – NCQG) за финансиране на мерки за смекчаване и адаптация към климатичните промени в развиващите се страни е основна тема на тазгодишната конференция. Тази цел се изисква от Парижкото споразумение от 2015 г., според което развитите държави трябва да предоставят финансиране за борба с климатичните промени на по-бедните, за да намалят емисиите си на парникови газове и да се справят с последиците от климатичната криза като зачестяващи и по-интензивни екстремни явления.

По последни оценки, развиващите се страни без Китай ще се нуждаят от около 1.3 трилиона долара годишно – сума, за която държавите от групата на развиващите се страни (G77) настояват. Някои икономисти го оценяват дори на 2,4 трлн. долара. Близо половината от тази сума вероятно ще дойде от

съществуващите бюджети на страните и от вътрешните инвестиции на частния сектор, а останалата част – около 1 трилион – ще трябва да дойде от международното финансиране за климата.

През миналата година беше окончателно определено създаването на отделен фонд “Загуби и щети”, но според повечето експертни оценки първоначалното финансиране от 700 милиона е крайно недостатъчно – факт, който беше подчертан и от Антониу Гутериш.

Има напредък и за въглеродните кредити

В понеделник страните дадоха зелена светлина на стандартите за качество на въглеродните кредити, които са от решаващо значение за започването на глобален пазар на въглеродни емисии, подкрепен от ООН и в рамките на Член 6 на Парижкото споразумение за климата, който ще финансира проекти за намаляване на емисиите на парникови газове. Ако всичко върви добре, пазарът може да започне да функционира още през 2025 г.

Въглеродните кредити теоретично позволяват на държавите или компаниите да плащат за проекти, като например залесявания, които намаляват емисиите на въглероден диоксид или го премахват от атмосферата, и да използват генерираните кредити, за да компенсират собствените си емисии.

Повечето природозащитни организации традиционно критикуват схемите за търговия с емисии, защото се опасават, че чрез този механизъм компаниите могат да продължат да замърсяват срещу заплащане, вместо да прилагат реални мерки за декарбонизация на процесите и производствата си.

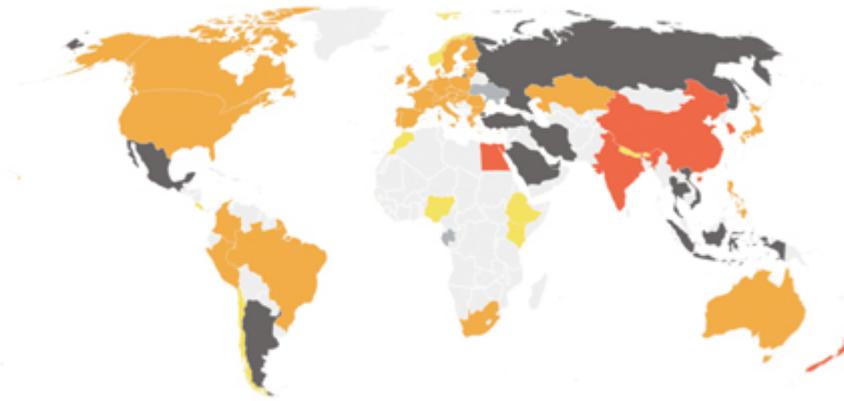
Протест на природозащитници по време на COP29 срещу пазарите на въглеродни емисии. Източник заглавна снимка: Flickr.

Както е обичайно, активисти присъстват на форума и тази година, като организират демонстрации за привличане на вниманието на делегатите и обществеността върху липсата на достатъчно мерки за опазване на околната среда и климата.

Пазарът на въглеродни емисии би могъл да бъде един от начините американските компании да продължат да участват в глобалните усилия за справяне с изменението на климата, дори ако САЩ се откажат от Парижкото споразумение. Ако това се случи, американският бизнес ще може да продължи да купува кредити, за да изпълнява доброволните си цели.

Държавите са длъжни да предоставят нови по-амбициозни цели за намаляване на емисиите си до февруари 2025 г.

Национално определените приноси, които представляват задълженията за мерки за климата на всяка отделна страна от Парижкото споразумение традиционно са важна тема на климатичните конференции, но тази година са от второстепенно значение.

Съвместимост на Национално определените приноси на страните с целта от 1,5°C

Последна актуализация: ноември 2024

Оценка на съвместимостта на Националните определени приноси на държавите с целите на Парижкото споразумение. Адаптирано от: *Climate Action Tracker*.

Темата обаче не може да бъде пренебрегната, защото мерките на повечето страни, включително и тези на ЕС, са недостатъчни за постигане ограничаване на Глобалното затопляне до под 2 °C. (Фиг. 2).

Според новия доклад на агенцията на ООН за околната среда (UNEP), до 2030 г. са нужни 42% намаления на емисиите на парникови газове, а до 2035 г. – 57%, за да се постигне целта от 1,5°C от Париж. Ако не се увеличат амбициите в очакваните нови Национално определени приноси на страните и не се започне незабавното им изпълнение, светът ще се насочи към повишаване на температурата в диапазона 2,6 – 3,1°C през този век.

А в същото време Световната метеорологична организация (СМО) обяви, че 2024 г. е на път да бъде най-топлата година в историята на метеорологичните наблюдения.

Въпреки че по време на миналогодишната конференция беше постигнато безпрецедентно съгласие за “преход извън изкопаемите горива”, емисиите на парникови газове продължават да нарастват, като се очаква общо за тази година да бъдат с около 0.8% повече спрямо миналата. Тогава емисиите също достигнаха рекордно ниво, съобщи Global Carbon Budget.

2 градуса по Целзий

90% от страните по Парижкото споразумение са актуализирали или заменили първоначалните си приноси, но по-голямата част от тези подобрения са направени през 2021 г. От края на миналата година насам, само Мадагаскар, Намибия и Панама са обновили своите приноси, като от тях единствено Мадагаскар е засилила своите цели до 2030 г. Всички останали държави, в това число и България, са длъжни да представят новите си актуализации към ООН до февруари 2025 г., които ще бъдат разгледани на COP30 в Бразилия.

България се включва с делегация от 72 души, водена от президента Румен Радев

За втора поредна година имаме и собствен павилион, както и участие във Форума за зелен преход за Централна и Източна Европа. Президентът Румен Радев води официалната ни делегация от 72 души. Той каза пред участниците в Срещата на върха за климата в Баку, че е нужно значително засилване на амбициите за смекчаване на последиците от климатичните промени и придържане към курса на декарбонизация на глобалните енергийни системи. Това може да се случи единствено, ако приложим всички налични технологии и значително подобрим енергийната ефективност, развием енергийната инфраструктура и енергийната сигурност остане наш приоритет.

България е решена не само да бъде част от инициативите за регионално енергийно сътрудничество в Централна и Източна Европа, Балканите и Черноморския регион, но и за укрепване на връзките между Европейския съюз и страните извън него, които споделят нашите приоритети за климатична неутралност, справедлив енергиен преход, енергийна сигурност и нисковъглеродни технологични иновации, подчерта българският държавен глава.

Президентът ни поставя значение върху зелен водород произведен чрез възобновяема енергия и преносът на зелена енергия през България. Той също подкрепя и изявява оптимизъм и надежда за подписването на декларация за намерение за енергийна свързаност и използване на енергия от възобновяеми източници от много държави от Източна и Централна Европа. По-конкретно, България изяви интерес за участие в съвместния проект "Коридор за зелена енергия", който предвижда подводен кабел за пренос на енергия от възобновяеми източници между Азербайджан, Грузия, Румъния и Черно море, а след това към Унгария и останалата част от Европа.

Радев се срещна и с премиера на Северна Македония Гордана Силяновска, където обсъди въпросите около европейската интеграция на страната. Освен енергийните министри на България, Северна Македония и Албания обсъдиха засилването на енергийни връзки между страните.

Опитът от изминалите години показва, че финален документ с новопоставени цели ще бъде подписан в последния момент, вероятно и след официалното приключване на конференцията.

До края на COP29 предстоят тематични дни, посветени на финансите, енергийния преход в контекста на мира, здравето, дигитализацията, човешкото развитие, храните, транспорта, коренните населениия и др.

Пълната програма можете да прочетете **тук**.

Николай Петков е автор в Климатека, завършил е магистратура специалност „Метеорология“ във Физическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Магистърската му теза е на тема „Климатични индекси – анализ на климата над Югоизточна Европа в близкото минало и настоящето“. Работи в екологично сдружение „За Земята“ като експерт и координатор. В момента следва магистратура специалност “Интегрирани науки за климатичната система” в университета в Хамбург в Германия.

Източник Климатека